

מתוך היקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
תכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון
זרע שמשון המבואר

פרשת קורח

אות א

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקעס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.
ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים ימן מכל
צדה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון**

ארץ ישראל
02-80-80-500

ארה"ב
347-496-5657

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה"
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

פְּרִשְׁת קַרְחָ

א

'וַיִּקַּח קַרְחָ' (במדבר טו, א), **אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ** מִיָּנִים, חוּט אֶחָד פּוֹטְרָה. זוֹ שְׁפָלָה רַש"י שְׁחֶלֶק עַל צִיצִית וּמִזְוָה וְנִתְקַנָּא עַל גְּוִיָּתוֹ וְכִי

(במד"ר יח, ג) **וּבְפָרוּשׁ רַש"י**, שְׁקַרְחָ תְּכַלֵּת, לֹא תִפְטַר אֶת עֲצָמָהּ. וְכֵן חֶלֶק עַל צִיצִית וּמִזְוָה, טְלִית שֶׁל שְׂאֵר בְּמִזְוָה, שְׁתֵּי פְרִשְׁיֹת פּוֹטְרוֹת אוֹתָהּ,

זֶרַע שְׁמוֹשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

א

פְּרִשְׁת מִצְוֹת צִיצִית וּמִזְוָה אֵינֶם תְּלוּיִם בְּטַעֲמֵיהֶם שֶׁנִּרְמְזוּ בַתּוֹרָה
וְכֵן מִיָּנֵי הַנְּשִׂאִים אֵינוֹ לְפִי סִבְרַת בְּנֵי אָדָם

שֶׁל תְּכַלֵּת (במדבר טו, לח)², הָאֵם טְלִית הַעֲשׂוּיָה כּוֹלָה מַחוּטִים הַצְּבוּעִים בְּצַבַּע תְּכַלֵּת, חֵיִיבַת בְּצִיצִית אוֹ פְטוּרָה, וְהַשִּׁיבּוֹ שְׁחֵיִבַת בְּצִיצִית. וְלִגְלַג עֲלָיו קַרְחָ וְטַעַן ק"ו, אִם טְלִית שֶׁל שְׂאֵר מִיָּנִים - שְׂאֵינֶם צְבוּעִים תְּכַלֵּת, חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכַלֵּת פּוֹטְרָה, אִם כֵּן, טְלִית זוֹ שְׁעֲשׂוּיָה בְּפָתָה תְּכַלֵּת, וְכִי לֹא תִפְטַר אֶת עֲצָמָהּ, וְלֹא יִצְטַרְכוּ לַהֲטִיל בָּהּ צִיצִית. וּמַחֲמַת טַעֲנָה זוֹ, לִגְלַג קַרְחָ, עַל מִצְוֹת צִיצִית.³

דְּקָדוּק בְּשִׁיכוֹת לִגְלוּג קַרְחָ עַל מִשָּׁה בְּמִצְוֹת צִיצִית וּמִזְוָה, עִם טַעֲנָתוֹ עַל מִיָּנֵי אֲלִיצְפָן

עַל הַפְּסוּק **'וַיִּקַּח קַרְחָ'** (במדבר טו, א), **אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ** (במד"ר יח, ג)⁴, **וּבְפָרוּשׁ רַש"י**, שְׁקַרְחָ חֶלֶק עַל מִצְוֹת צִיצִית וְעַל מִצְוֹת מִזְוָה, וְטַעַן שֶׁהַקַּב"ה לֹא צִוָּה עֲלֵיהֶם, אֲלֹא מִשָּׁה חִידֵשׁ אוֹתָם מִדַּעְתּוֹ. וְהוֹכִיחַ קַרְחָ כַּדְּבָרָיו, מִמָּה שֶׁשָּׂאל אֶת מִשָּׁה רַבִּינוֹ, בְּדִין טְלִית שֶׁמִּצְוָה לַהֲטִיל בְּכָל כִּנֶּף שְׁמוֹנָה חוּטִין, וְאֶחָד מֵהֶם יִהְיֶה

צִיּוֹנִים וּמְקוֹדוֹת

וְהַכְּלִי יִקַּר, מִנֵּין דְּקָדוּק כֵּן בְּמִדְרָשׁ שֶׁלִּגְלַג עַל שְׁתֵּי הַמִּצְוֹת הַלְלוּן. וְלִשׁוֹן רַש"י, מָה עֲשָׂה, עֲמַד וְכִנֶּס מֵאֲתֵים חֲמִישִׁים רֵאשִׁי סְנֵהדְרָאוֹת, רוֹבֵן מִשְׁבֵּט רֵאוּבֵן שְׁכִינֵיו, וְהֵם אֲלִיצוֹר בֶּן שְׂדִיאֹר וְחִבְרִירִי וְכִיּוּצָא בּוֹ, שְׁנֵאֲמַר (שם טו, ב) 'נְשִׂאִי עֵדָה קְרִיאִי מוֹעֵד', וְלִהְלֵן הוּא אוֹמֵר (שם א, טו) 'אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה, וְהַלְבִּישׁוֹן טְלִיתוֹת שְׁכוּלָן תְּכַלֵּת. בָּאוּ וְעַמְדוּ לְפָנַי מִשָּׁה, אֲמַרוּ לוֹ, טְלִית שְׁכוּלָה שֶׁל תְּכַלֵּת חֵיִיבַת בְּצִיצִית אוֹ פְטוּרָה. אֲמַר לָהֶם, חֵיִיבַת. הַתְּחִילוּ לִשְׁחַק עֲלָיו, אֲפֹשֶׁר טְלִית שֶׁל מִין אֶחָד, חוּט אֶחָד שֶׁל חֲכַלַּת פּוֹטְרָה, זוֹ שְׁכוּלָה תְּכַלֵּת לֹא תִפְטַר אֶת עֲצָמָהּ. ב. רֵאֵה לַהֲלֵן בְּסִמּוּךְ בְּפְרִשְׁת מִצְוֹת חוּט הַתְּכַלֵּת. ג. כֵּן הוּא לְפִי פְשׁוּטוֹ שֶׁל

א. לִשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, 'וַיִּקַּח קַרְחָ', מָה כָּתִיב לַמַּעֲלָה מִן הָעֵנִין (במדבר טו, לח) 'וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית', קִפְצָן קַרְחָ וְאֲמַר לְמִשָּׁה, טְלִית שְׁכוּלָה תְּכַלֵּת מָהוּ שֶׁתִּהְיֶה פְטוּרָה מִן הַצִּיצִית. אֲמַר לִיָּהּ, חֵיִיבַת בְּצִיצִית. אֲמַר לִיָּהּ קַרְחָ, טְלִית שְׁכוּלָה תְּכַלֵּת אֵינֶן פּוֹטְרוֹת עֲצָמָה, אֲרִבַּע חוּטִין פּוֹטְרוֹת אוֹתָהּ. בֵּית מֵלֵא סְפָרִים מָהוּ שִׁיָּהּ פְטוּר מִן הַמִּזְוָה. אֲמַר לוֹ, חֵיִיב בְּמִזְוָה. אֲמַר לִיָּהּ, כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה, רַע"ה פְּרִשְׁיֹת, אֵינֶה פּוֹטְרַת אֶת הַבֵּית, פְּרִשָּׁה אֶחָת שְׁבִמְזוּוֹה פּוֹטְרַת אֶת הַבֵּית. אֲמַר לוֹ, דְּבָרִים אֲלוֹ לֹא נִצְטוּיֹת עֲלֵיהֶן, וּמִלְבָּךְ אֶתָּה בּוֹדָאן, הֵדָא הוּא דְּכִתִּיב 'וַיִּקַּח קַרְחָ'. וְיֵבֵאֵר בְּמִתְנַתּוֹת כְּהוֹנָה, שְׁכַפֵּר לֵאמֹר אֵינֶן תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם [וְרֵאֵה עֵין יוֹסֵף (עַל הַמִּדְרָשׁ שֶׁם), שֶׁהֵבִיא בִיאורֵי הַשְּׁפָתִי כֵּהֵן

וַיֵּשֶׁב לִדְמָיּוֹת, שֶׁהַטַּעַם הוּא לְפִי שֶׁקָּרַח
הָיָה יוֹתֵר חָכֵם מִמֶּנּוּ, וְהָיָה נִמְי
גְּדוֹל, שֶׁהָיָה בֶן יֶזְעָרָה שֶׁהוּא שְׁנֵי לְעֶמְרָם,
וְאֵלִיצֶפֶן הָיָה בֶן עֲזִיזָאל, שֶׁהוּא רִבְעִי
לְעֶמְרָם, וּנְשִׂאוֹת זֶה הָיָה רָאוּי לְקָרַח.

בֵּית מֵלֶא סְפָרִים וְכו'. קִשָּׁה, דְּהָא עֶקֶר
מִחֻלְקָתָהּ הָיָה בְּשִׁבִיל קְנָאָתָהּ עַל נְשִׂאוֹת
אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיזָאל, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם,
וּמָה עֲנִין נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן לְשִׁתִּי
מִצְוֹת אֵלוֹ.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

קֵהַת¹, שְׁמִינְהוּ מִשֶּׁה עַל פִּי דִיבֹרוּ שֶׁל
הַקַּב"ה, וְסִבְרָ קֵרַח שֶׁהוּא הִיָּה רָאוּי
לְהַתְּמֵנוֹת לְנְשִׂאוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם,²
וּמָה עֲנִין נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן, לְשִׁתִּי
מִצְוֹת אֵלוֹ - מִצְוֹת צִיצִית וּמִצְוֹת מְזוּזָה,
לְהוֹכִיחַ עַל יְדֵי שְׂאוֹתָיו עֲלֵיהֶם, אֵת צִדְקַת
טַעֲנָתוֹ נֶגֶד מִינּוּי אֵלִיצֶפֶן³.

לפי טעמי מצוות ציצית ומזוזה, טעה קורח לפטור טלית
שכולה תכלת ובית מלא ספרים

וַיֵּשֶׁב לִדְמָיּוֹת, שֶׁהַטַּעַם - שִׁיכּוֹת נְשִׂאוֹת
אֵלִיצֶפֶן לְשִׁתִּי מִצְוֹת הַלְלוֹן הוּא, לְפִי מָה
שֶׁקָּרַח הָיָה יוֹתֵר חָכֵם מִמֶּנּוּ - מֵאֵלִיצֶפֶן⁴,
וְהָיָה נִמְי גְּדוֹל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים בַּחֲשִׁיבוֹת⁵,
שֶׁהָיָה קֵרַח הָיָה בֶן יֶזְעָרָה, שֶׁהוּא - יֶזְעָרָה הִיָּה
הַבֶּן הַשְּׁנֵי לְעֶמְרָם, וְאֵלִיצֶפֶן הָיָה בֶּן עֲזִיזָאל⁶,

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

שֶׁאֵל שְׂאוֹת אֵלוֹ, וְהוּוּ מַעֲיֵן הַמַּחְלֻקֹת. וַיֵּשׁ כְּכֹלֵם
עוֹד רִמּוֹ מִשֶּׁל עַל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַמְּשִׁילֵם לְטִלִית שְׂכוֹלָה
תְּכֵלֶת, וּבֵית מֵלֶא סְפָרִים, וְכִיוּן בּוֹה לִדְמָיּוֹת, כִּי יִשְׂרָאֵל
שְׂכוֹלֵם קְדוּשִׁים וְכוֹלֵם חֲשׁוּבִים מֵלֵאִים מִן הַמַּעֲלוֹת,
לְמָה יִצְטָרְכוּ לְמַשְׁתַּרְרִים וּלְמַתְנַשְׂאִים עֲלֵיהֶם,
וְהַמְּשִׁיל הַמַּשְׁתַּרְרִים לְחוּט שֶׁל תְּכֵלֶת וּלְמְזוּזָה. וְרָאָה
עוֹד בְּעֵץ יוֹסֵף (בַּמִּדְבָּר שֶׁם), בְּשֵׁם הַעִיר גְּבוּרִים, וּבִידֵי
מִשֶּׁה (שֶׁם ד"ה חֶסֶם). וְרָאָה עוֹד בְּמָה שֶׁכְּתָבוּ בּוֹה
הַמַּהֲר"ל בְּתַפְאֵרַת יִשְׂרָאֵל (פ"ב) וַיֵּד יוֹסֵף (לְרִבְי יוֹסֵף
צִרְפָּתִי זצ"ל, בְּפִרְשָׁתוֹ דְּרוּשׁ רֵאשׁוֹן). ח. זֶה לִשְׁוֹן
הַמִּדְרָשׁ (בַּמִּדְבָּר י"ח, ג), אִמְרוּ חֲכָמִים, חֲכָם גְּדוֹל הִיָּה
קֵרַח, וּמִטּוֹעֵנִי הָאֵרוֹן, שְׁנֵאִמְר (בַּמִּדְבָּר ז, ט) וְלִבְנֵי
קֵהַת לֹא נִתַּן כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם.
ט. שֶׁקָּרַח הִיָּה גְּדוֹל בְּשָׁנִים יוֹתֵר מֵאֵלִיצֶפֶן [כִּיּוֹן
שֶׁהוּא הִיָּה בְּנוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל יֶזְעָרָה בְּנוֹ הַשְּׁנֵי שֶׁל קֵהַת,
וְאֵילוֹ אֵלִיצֶפֶן הִיָּה בְּנוֹ הַשְּׁנֵי שֶׁל עֲזִיזָאל, שֶׁהִיָּה בְּנוֹ
הַרְבִּיעִי שֶׁל קֵהַת, כְּמַבּוֹאֵר בְּפִסְקוּקִים (שְׁמוֹת ו, יח-כא)].
וְכֵן כָּתַב רִבְעִי בְּהַמְּשָׁךְ דְּבָרָיו, שֶׁהִיָּה קֵרַח גְּדוֹל מִמֶּנּוּ
בַּחֲכָמָה וּבְמִנּוּ, וְרָאָה בְּשִׁפְתַי אֲמַלְת (לִיקוּשִׁים,
בְּפִרְשָׁתֵינוּ), שֶׁהוֹכִיחַ שְׂקוֹרַת הִיָּה גְּדוֹל מֵאֵלִיצֶפֶן
בְּשָׁנִים, שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהֵרַג מִשֶּׁה אֵת הַמְּצָרִי, נוֹלַד קוֹרַח

וְכֵן בְּמְזוּזָה, שֶׁאֵל קֵרַח אֵת מִשֶּׁה, עַל בֵּית
שֶׁהוּא מֵלֶא בְּסִפְרֵי תוֹרָה, אִם הוּא חִיִּיב
בְּמְזוּזָה אוֹ פְטוּר. וְהַשִּׁיבּוֹ שְׁחִיִּיב בְּמְזוּזָה.
וְלִגְלַג קֵרַח וְטַעֵן ק"ו, אִם בֵּית שֶׁאִין בּוֹ שׁוּם
סִפֵּר תוֹרָה, מְזוּזָה אַחַת שְׁכַתוּבִים בָּהּ רַק לְשִׁתִּי
סְפָרִישׁוֹת שְׁבַת־תוֹרָה - פְּרֻשַׁת 'שְׁמַע' וּפְרֻשַׁת
זֶה־הִיָּה אִם שְׁמוּע', פְּטוּרָת אֲזַתָּה, אִם כֵּן, בֵּית
שֶׁהוּא מֵלֶא סְפָרִים וְכו', שְׁבַכְלֵ סִפֵּר וּסִפֵּר
כְּתוּבִים כָּל פְּרֻשִׁוֹת הַתּוֹרָה, שְׁבַכְלָלֵן גַּם שְׁתֵּי
הַפְּרֻשִׁוֹת שְׁבַמְזוּזָה, מְכַל שְׁכֵן שֶׁתְּפַטוּר אֵת
עֲצָמָה, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְקַבּוֹעַ בָּהּ מְזוּזָה. וּמַחֲמַת
סִבְרָא זֶה, לִגְלַג קֵרַח גַּם עַל מִצְוֹת מְזוּזָה⁷.

וְקִשָּׁה, דְּהָא עֶקֶר מִחֻלְקָתָהּ שֶׁל קֵרַח עַל
מִשֶּׁה רִבְעִי, הָיָה בְּשִׁבִיל קְנָאָתָהּ עַל
נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיזָאל, עַל בְּנֵי

הַמִּדְרָשׁ. אִמְנֵם דְּבָרָיו רִבְעִי בְּהַמְּשָׁךְ מַבּוֹאֵר, שֶׁסוּבֵר
שֶׁגַם בְּצִיצִית וּבְמְזוּזָה לֹא הִתְכוּיֵן קֵרַח לְכַפּוֹר בְּעִיקָר
הַמִּצְוֹת, אֲלֵא בְּפִרְטֵי הַלְכוּתֵיהֶם שֶׁאִמְר מִשֶּׁה,
ד. בִּירוּשְׁלַמִי (פְּנֵה־דָרִיין פ"י ה"א)
מַבּוֹאֵר, שֶׁעַל פִּי טַעֲנוֹת אֵלוֹ, כִּפֵּר קֵרַח וְאִמְר, אִין
תּוֹרָה מִן הַשְּׁמִים, וְלֹא מִשֶּׁה נְבִיא, וְלֹא אֶהְרֵן כֵּהֵן
גְּדוֹל. אִךְ מִהַמְּשָׁךְ דְּבָרָיו רִבְעִי נִרְאָה שֶׁנִּקְטַב בְּדַעַת
הַמִּדְרָשׁ, שֶׁלֹּא כִפֵּר קֵרַח אֲלֵא בְּפִרְטֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁל
שְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלוֹ וְכַדְלַעִיל, וְלֹא כְּכֹל הַתּוֹרָה.
ה. כְּמוֹ שְׁכַתוּב (בַּמִּדְבָּר ג, ל), וְנִשְׂאִי בֵּית אָב
לְמִשְׁפַּחַת הַקֵּהַתִּי בֶּן אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיזָאל. ו. לִשְׁוֹן
רַש"י, וּמָה רָאָה קֵרַח לְחַלּוֹק עִם מִשֶּׁה, נִתְקַנָּא עַל
נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיזָאל, שְׁמִינְהוּ מִשֶּׁה נְשִׂיא
עַל בְּנֵי קֵהַת עַל פִּי הַדְּבָרוֹ. אִמְר קֵרַח, אַחִי אַבָּא
אַרְבַּעַה הִיָּו, שְׁנֵאִמְר (שְׁמוֹת ו, יח) וְבְנֵי קֵהַת' וְגו'.
עִמְרָם הַבְּכוֹר נִטְלוּ שְׁנֵי בְּנָיו גְּדוֹלָה, אַחַד מֶלֶךְ וְאַחַד
כֵּהֵן גְּדוֹל, מִי רָאוּי לִיטוֹל אֵת הַשְּׁנִיָּה, לֹא אֲנִי, שֶׁאֲנִי
בֶּן יֶזְעָרָה, שֶׁהוּא שְׁנֵי לְעֶמְרָם, וְהוּא מְנִיחַ נְשִׂיא אֵת בֶּן
אֲחִיו הַקָּטָן מְכֹלֵם, הִרְעִי חוֹלֵק עֲלָיו וּמִבְטֵל אֵת
דְּבָרָיו. ז. רָאָה רִבְעִי בַחֲיִי (ד"ה וַיִּקַּח קֵרַח)
שְׁעַמַד בּוֹה, וּבִיאֵר זֶה לִשְׁוֹנוֹ, וְקֵרַח מְרֻב חֲכַמְתּוֹ

שְׁפֹשֶׁט הַפֶּתוּחַ נִצְטָוִינוּ בְּצִיצִית כְּדֵי לְזַכֵּר
אֶת כָּל מִצְוֹת ה' (במדבר טו, לט). ובמזוזה
כְּדֵי לְהִגַּן עֲלֵינוּ, וְכֵן אָמְרוּ ז"ל (וזהר פרשת
בא לו, א), שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּתַב
שְׁמִי עַל פֶּתְחֶיךָ, וְאִי אֶתָּה מִתְּנִירָא מִן

אֵלָּא שְׁמוֹשָׁה עֲשֵׂה נְשִׂיא אֲלִיצָפָן בְּצוּי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁתִּיה יוֹתֵר רְאוּי
מִמֶּנּוּ.

וּמִצָּא מְקוֹם לְחַלֵּק דְּוָקָא עַל שְׁתֵּי
מִצְוֹת אֵלּוּ, שְׁלָפִי הַנִּרְאָה

זרע שְׁמוֹשׁוֹן הַמִּבְאֵר

את אליצפן לנשיא. שְׁלָפִי הַנִּרְאָה שְׁפֹשֶׁט
הַפֶּתוּחַ הוּא שֶׁנִּצְטָוִינוּ בְּצִיצִית, כְּדֵי לְזַכֵּר עַל
יְדֵיהֶם אֶת כָּל מִצְוֹת ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר טו,
לט) ³ 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם
אֶת כָּל מִצְוֹת ה' ⁴, ועל ידי זכירת המצוות,
נגיע גם לקיומם, ככתוב 'ועשיתם אותם'.

וְנִצְטָוִינוּ בְּמִצְוֵהָ, כְּדֵי לְהִגַּן עֲלֵינוּ מִן
הַמְזִיקִין, שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְבִתְנֵינוּ לְהַזִּיקֵנוּ ⁵. וְכֵן
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וזהר פרשת בא לו, א) ⁶,
שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כָּתַב
שְׁמִי עַל פֶּתְחֶיךָ - עַל הַמְזוּזָה שֶׁאֵתָּה קוֹבֵעַ
כַּפְתַּחֲךָ, וְיֹשֵׁב אִי אֶתָּה מִתְּנִירָא מִן הַמְזִיקִין,

שְׁהוּא הֵבֵן הַרְבִּיעִי לְעַמְרָם, וּמַחֲמַת זֶה,
מִסְתַּבֵּר הִיָּה לֹמֵר שֶׁנִּשְׂאִיאוֹת זֶה עַל בְּנֵי קֵהֶת,
הִנֵּה רְאוּי לְקַרְח. אֵלָּא שְׁמוֹשָׁה עֲשֵׂה נְשִׂיא
אֶת אֲלִיצָפָן, בְּצוּי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לְפִי שְׁלָפִי הַקַּב"ה הִיָּה גְלוּי, שֶׁאֲלִיצָפָן הִנֵּה
יוֹתֵר רְאוּי לְנִשְׂאִיאוֹת מִמֶּנּוּ - מְקוֹרַח ⁷.

קרח בא להוכיח שמושה טעה בסברא, וכפי שטעה בביאור
המצוות טעה במינוי הנשיאות

וְקַרְח מִצָּא מְקוֹם לְחַלֵּק דְּוָקָא עַל שְׁתֵּי
מִצְוֹת אֵלּוּ - צִיצִית וּמְזוּזָה, וְלֵהוֹכִיחַ שֶׁמֹּשֶׁה
טֵעָה בְּבִיאורֵם שֶׁל מִצְוֹת אֵלּוּ, וְעַל יְדֵי כֵן,
תַּחֲזוּק טַעֲנָתוֹ שֶׁמֹּשֶׁה טֵעָה גַם כְּשִׁמְנָה מִדַּעְתּוֹ

ציונים ומקורות

לְצִיצִית וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִּׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא תִתְרוּ אַחֲרָי לְבִכְבְּסִי וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר
אִתְּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם ¹. יג. לשון הגמרא (מנחות
מג, ב), תניא אידך, 'וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם',
ראיה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשייה.
ובמדבר (במד"ר יח, כא) ובתנחומא (בפרשתינו סימן
יב) אמרו, 'ציצית' - שש מאות בגימטריא, ושמונה
חוטין וחמשה קשרים, הרי ו' מאות וי"ג מצות. וכן
בוזהר (פרשת בא לו, א) שכשרואה האדם הזכרון הזה,
נוכר על ידו לקיים מצות אדונו. יד. לשון
הגמרא (שם לג, ה), אמר רבי חנינא, בוא וראה שלא
כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר
ודם, מלך יושב מבפנים, ועם משמרין אותו מבחוץ.
מדת הקדוש ברוך הוא אינו כן. עבדיו יושבין
מבפנים והוא משמרין מבחוץ. שנאמר (תהלים קכא, ה)
'ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך'. וראה עוד בטור
(י"ד סימן רפה) במעלת המזוזה להגן על האדם. וראה
ב"י (שם), בטעם שאמרו שהיא מגינה על הבית ולא
על האדם. וראה עוד בזה, בב"ה ובש"ך ובט"ז (שם).
ובכסף משנה (הלכות מזוזה פ"ה מ"ד) כתב וזה לשונו,
וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית, אלא צריך
שיכוין לקיים מצות הקדוש ברוך הוא, וממילא נמשך
שתשמור הבית. וכן נראה מדברי הרא"ש (סוף הלכות
מזוזה). טו. לשון הזהר, אמר רבי אבא וכו',

(מגיד מישרים פרשת שמות). ועיין שם שכתב שהיה
זקן ולא היה מטועני הארון בפועל, אלא ממשפחתם.
ועוד יש לפרש דברי רבינו, שהיה גדול בחשיבות
מאליצפן, וכמשמעות דברי רש"י שהובאו לעיל 'מי
ראוי ליטול את השניה, לא אני, שאני בן יצהר,
שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו
הקטן מכולם'. [אמנם אפשר שכוונת רש"י היא לענין
מה שהיה גדול ממנו בשנים]. י. כמו שכתוב
(שמות ו, יח), 'ובגני קהת עמרם ויצהר וקברון וצזאל'.
יא. בשפת אמת (ליקוטים, בפרשתינו, ובהרחבה בליקוטי
יהודה - מהדורה חדשה) ביאר הטעם שלא נתמנה
קורח לנשיאות, כי היה זקן יותר מחמשים שנה
[במגיד מישרים (פרשת שמות) כתב, בשעה שהרג
משה להמצרי נולד קרח], ופסול לעבודת לוויה ואין
לעשות נשיא הפסול לעבודה, ואליצפן אפשר היה
פחות מבן חמשים. אמנם בויקהל שלמה (בפרשתינו
ד"ה ועדיין) כתב, שקורח היה פחות מבן חמשים,
ולפי זה כתב לרון בטעם שלא נתמנה קורח לנשיא.
וראה עוד בטעם שלא נתמנה קורח, וכבראם את ידו
(ח"ב דרוש ט' לשמועות) בשם צמח דוד (בפרשתנו ד"ה
ויקרב), שמפני שקורח היה אדם חשוב, לא הוצרך
לנשיאות, אלא אליצפן הוצרך לזה שעל ידי המינוי
לנשיאות נעשה אדם חשוב. וראה עוד במשכנות
יעקב (בפרשתינו). יב. לשון הפסוק, 'וְהָיָה לָכֶם

וְקֵרַח חָשַׁב שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לְמוֹשֶׁה, שִׁיקְחוּ תְכֵלֶת עַל
בְּגָדֵיהֶם לְפָחוֹת חוּט אֶחָד, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר
הַפְּתוּב (במדבר טו, לח) 'הַכֹּהֵן פְּתִיל' (ראה

הַמְזִיקִין, וְהִרְמֹז בְּמִלַּת 'מְזוּזוֹת' (דברים ו, ט)
- זֶז מוֹת (זוהר ח"ג ש, ב; תקוני זוהר כה, א), וְקָרָא
קָא סְמִיךְ (דברים יא, כ-כא) 'לְמַעַן יִרְבוּ
יְמֵיכֶם' וְכו'.

זֶרַע שְׁמֻשׁוֹן הַמְבֹאֵר

מצות מזוזה, ישמר האדם מן המזיקין,
ויאריכו ימיו וימי בניו.^ט

גם הטעם של התכלת היא זכירת המצוות

וְקֵרַח חָשַׁב, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לְמוֹשֶׁה, שִׁיקְחוּ - יְטִילוּ חוּטֵי תְכֵלֶת עַל
בְּגָדֵיהֶם, לְפָחוֹת חוּט אֶחָד הַצְבוּעַ תְּכֵלֶת,
בְּכָל כֹּהֵן (ספרי פרשת שלח פיסקא קטו),² כְּמוֹ
שְׂאֵמֶר הַפְּתוּב (במדבר טו, לח) 'הַכֹּהֵן פְּתִיל',³
וְכָתוּב 'פְּתִיל' בְּלִשׁוֹן יְחִיד, לְלַמֵּד שֶׁצְרִיךְ

לפי שאני אשמור עליך. וְהִרְמֹז לזה, נמצא
בְּמִלַּת 'מְזוּזוֹת'^ט שבפרשת 'שמע' (דברים ו,
ט), שֶׁחֲסַר בַּהּ הוּא י' הַרְאֵשׁוֹן, וְעַל כֵּן הֵיא
נִדְרַשְׁתָּ לְשֵׁתִי תִיבּוֹת 'זֶז מוֹת' (זוהר ח"ג ש,
ב; תקוני זוהר כה, א).⁷ וּבִפְרֻשַׁת 'וְהָיָה אִם
שְׂמוּעַ', אַחֲרֵי הַכְּתוּב (דברים יא, כ) 'וְקָתְבְתֶם
עַל מְזוּזוֹת בְּיַתְדְךָ וּבְשַׁעֲרֶיךָ', קָרָא קָא סְמִיךְ
- כְּתוּב בְּסֻמוֹךְ לְמִצְוֹת מְזוּזָה (שם פסוק כא)⁸
'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם' וְכו', לְלַמֵּד שֶׁבְּזִכּוֹת

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

וְכָתִיב בְּתִירָה 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְּנֵיכֶם' וְכו'.
וְרָאָה עוֹד בְּקִידוּשֵׁין (לד, א) וְנִקִּישׁ מְזוּזָה לְתַלְמוּד
תוֹרָה [וְנִפְטוּר נְשִׁים מְזוּזָה כְּמוֹ שִׁפְטוּרוֹת מְתַלְמוּד
תוֹרָה], לֹא סִלְקָא דַּעְתָךְ, דְּכָתִיב 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם',
גְּבִירֵי בְעֵי חַיִּי, נָשִׁי לֹא בְעֵי חַיִּי [לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתָךְ
לְפַטוּר נְשִׁים מְזוּזָה, שֶׁהֵרִי תֵּלָה הַכְּתוּב מִתֵּן שְׂכָרָה
שֶׁל מְזוּזָה בְּרִיבּוּי יָמִים, וְגַם הַנְּשִׁים חֲפְצוֹת לְהַאֲרִיךְ
יָמֵינָם]. כ. זֶה לְשׁוֹן הַסְּפָרִי, מְכַמֵּה גְדִילִים אֶתְּהָ
עוֹשֶׂה, אֵינן פָּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה, דְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים, שְׁלֹשָׁה שֶׁל צֶמֶר, וְרַבִּיעִית שֶׁל תְּכֵלֶת, וְהַלֵּכָה
כְּבִית שְׂמַאי. וּבִפְשׁוּטוֹ נִרְאָה, שֶׁלְהַלֵּכָה נּוֹתֵנִים בְּכָל
כֹּהֵן, חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת, וְהֵייוֹ קוֹדֵם שֶׁכִּפְּלוּ אוֹתוֹ,
וְלֹאֲחֵר שֶׁכִּפְּלוּ אוֹתוֹ נַעֲשׂוּ שְׁתֵּי חוּטֵינָן שֶׁל תְּכֵלֶת. וְכֵן
הֵיא דַּעַת הַרַב"ד (שם) שֶׁכָּתַב, שֶׁשְׁנֵי חוּטֵינָן יְהִיוּ שֶׁל
תְּכֵלֶת, וְשֶׁשֶׁה שֶׁל לְבָן. אִמְנָם הַרַבב"ם (שם) כָּתַב,
וְיֵהִיָּה אֶחָד מִשְׁמַנֵּה הַחוּטִים חוּט תְּכֵלֶת, וְהַשְּׁבַעַה
לְבָנִים. וְהֵייוֹ לְאַחַר שֶׁהוֹכְפְּלוּ בְּכַנֵּף [וְרָאָה בְּמַרְכַּבַּת
הַמִּשְׁנָה שֶׁם, שְׁבִיאָר אֶת הַסְּפָרִי לְדַעַת הַרַבב"ם]. יֵשׁ
לְצִיּוּן, שְׁדַעַת רַש"י וְתוֹס' (מִנְחוֹת לז, א ד"ה הַתְּכֵלֶת)
הֵיא, שְׁנֹתוֹת שְׁתֵּי חוּטֵי תְּכֵלֶת לְפָנֵי שְׁנֹתֵכֶפְלוּ, וְהֵם
אַרְבַּעַה אַחֲרֵי שְׁנֹתֵכֶפְלוּ. וְרָאָה יְפֵה מְרַאָה (עַל
הִירוּשְׁלַי מִסְנֵהוֹרִין פ"ה ה"ה) שְׁבִיאָר דְּבָרֵי הִירוּשְׁלַי
לְפִי שְׁתֵּי הַשִּׁטוֹת. כ.א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, יְדַבֵּר אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי
בְּגָדֵיהֶם לְדַרְחֵם וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת.
נִרְאָה שְׁכוּנוֹת רַבִּינוּ, לְמָה שֶׁכָּתַב בְּכַסֵּף מִשְׁנָה (שם)
בְּדַעַת הַרַבב"ם, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּינוּ,
מְדַכְתִּיב 'פְּתִיל תְּכֵלֶת', 'פְּתִיל' חַד מִשְׁמַע, וְכֵן כָּתַב
בְּתִשְׁבּוּבָה לְחַכְמֵי לוֹנִיל, וְהֵכִי מִשְׁמַע בְּסְפָרִי (פְּרֻשַׁת

עבד בר נש ביתא, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִמְרָ לִיָּה, כְּתוּב
שְׂמִי וְשׁוּי לְפַתְחָךְ, וְאֵת שְׂרִי לְגוֹ בֵּיתָא, וְאִנָּא אוֹתִיב
לְבַר בְּפַתְחָ לְנִטְרָא לַךְ - אִדָּם בּוֹנָה לוֹ בֵּית וְהַקְב"ה
אוֹמֵר לוֹ, כְּתוּב אֵת שְׂמִי בְּמְזוּזָה, וְתִקְבַּע אוֹתָהּ עַל
פַּתְחָךְ, וְאֶתָּה דַר בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ, וְאִנִּי יוֹשֵׁב מִבְּחוּץ
בְּפַתְחָךְ, לְשִׁמּוֹר עֲלִיךָ מִן הַמְזִיקִין]. וְרָאָה עוֹד בְּזוּהַר,
שֶׁטַעַם הַמְזוּזָה הוּא כְּמוֹ מִצְוֹת צִיצִית, שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח
הָאָדָם זְכוֹרֹן הַקְב"ה לְעוֹלָם. וְעוֹד כְּתוּב בְּזוּהַר,
שֶׁהֵשֵׁם 'שְׂרִי' שְׁבִמְזוּזָה מְבָרִיָּה אֶת הַמְזִיקִין
וְהַמְקַטְרִגִים. וּבִסְדוּר הַרַב"י ז"ל (כּוֹנוֹת מְזוּזָה) כָּתַב,
שֶׁם שְׂרִי הוּא רַאשֵׁי תִיבּוֹת 'שׂוֹמֵר דְּלִתּוֹת יִשְׂרָאֵל'.
ז. לְשׁוֹן הַפְּסוּק 'וְקָתְבְתֶם עַל מְזוּזוֹת בְּיַתְדְךָ
וּבְשַׁעֲרֶיךָ'. יז. זֶה לְשׁוֹן הַזוּהַר (ח"ג תוֹסַפַּת ש,
ב), מְלֵאךְ הַמִּשְׁחִית זֶז מִשְׁם, וְנִיְצוֹל הָאָדָם מְכַל נֹזֵק
וּמְכַל מִשְׁחִית, מְגַלֵּן, מִמָּה דְּכָתִיב 'מְזוּזוֹת',
מֵאוֹתוֹתֵינוּ מִשְׁמַע ז"ז מוֹר"ת, שֶׁלֹּא נִתֵּן רִשׁוֹת
לְמִשְׁחִית לְחַבֵּל, וְזוֹ מִפְתָּחוֹ. וְזֶה לְשׁוֹן הַתִּקּוּנֵי הַזוּהַר
(תִּיקוּן י כה, א), וְדָא רּוּא דְּמְזוּזָה, דַּאֲתַמֵּר בַּהּ,
וְכָתְבְתֶם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ, 'מְזוּזוֹת', כְּתִיב זֶז מוֹת.
וְעוֹד שֶׁם (תִּיקוּן כב, טו, א), וְאֶתוֹתֵן דְּמְזוּזוֹת, אֵינּוֹן
מִמֵּשׁ ז"ז מוֹר"ת. וְכֵן הוּא בְּזוּהַר חֲדָשׁ (רוֹת מֵאֲמַר מִצְוֹת
מְזוּזָה אוֹת תס). יח. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'לְמַעַן יִרְבוּ
יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְּנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה'
לְאַבְרָהָם לְתַת לָהֶם פְּרִי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ'.
יט. זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (שְׁבַת לב, ב), תְּנוּ רַבְנָן, בְּעוֹן
נְדָרִים בְּנִים מְתִים, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר רַבִּי שְׂמוּעוֹן
וְכו'. פְּלִיגֵי בַּהּ רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה, חַד אִמְרָ, בְּעוֹן
מְזוּזָה. וְחַד אִמְרָ, בְּעוֹן צִיצִית. בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דַּאֲמַר
בְּעוֹן מְזוּזָה, דְּכָתִיב 'וְכָתְבְתֶם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ',

לְכַתֵּב 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם' וְכו', אַחַר
'הַפָּנֶה פְּתִיל תְּכֵלֶת', שָׁזָה הוּא דָבָר
הַבָּא אַפְלוּ מִן הַלֶּבֶן לְבָדוֹ, בְּשֵׁהָאָדָם
יִלְבַּשׁ הַטְּלִית.

וְהָכֵי גַמִּי בְּמִזְוָה, לֹא הָיָה לוֹ לְכַתֵּב
'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם'. אֲלֵא וַדַּאי

ספרי פרשת שלח פיסקא קטו), וְאַחַר פֶּן הוֹסִיף
'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם' וְכו', דְּשָׁמַע
מִיָּנָה, שְׁעַקֵּר הַמִּצְוָה הַיָּה זְכוּרָה.
וּמִמִּילָא אָנוּ לְמַדִּים שְׁבִשְׂיָהִיהָ טְלִית
כְּלָה תְּכֵלֶת, תְּהִיָּה גַם הַזְּכוּרָה יוֹתֵר
גְּדוּלָּה. דַּאי לָאוּ הָכֵי, לֹא הָיָה לוֹ

זרע שמשון המבאר

של חוטי הציצית הלבנים²², מאחר שָׁזָה -
הזכירה, הוּא דָבָר הַבָּא אַפְלוּ מִן הַצִּיצִית
הַלֶּבֶן לְבָדוֹ²³, בְּשֵׁהָאָדָם יִלְבַּשׁ הַטְּלִית
שְׁתֻּלִיִּים בְּכַנְפֵי חוטי ציצית לבנים²⁴. אלא
ודאי, שגם הטעם של מצות התכלת היא
זכירת מצוותיו של הקב"ה, ויש על ידה
תוספת זכירה. ומכיון שכן, מכל שכן שאם
יש לו טלית שכולה תכלת, שמזה עצמו יוכל
לבא לדי זכירה, שאינו חייב להטיל ציצית
בכנפיו²⁵.

סמיכות 'למען ירבו' למזוזה

ללמד שהמוסיף בפרשיות מוסיף בשמירה

וְהָכֵי גַמִּי בְּמִזְוָה, לֹא הָיָה לוֹ לְפַסּוּק
לְכַתֵּב בְּסִמּוּךְ לְפָרֶשֶׁת מִזְוָה 'לְמַעַן יִרְבוּ
יְמֵיכֶם', שְׁמַתִּיבַת 'לְמַעַן' אָנוּ לְמַדִּים שְׁעַנִּין
וְטַעַם מִצְוַת הַמִּזְוָה הוּא שְׁנַעֲשֶׂה פְעוּלוֹת

לתת בכל כנף לכל הפחות חוט אחד של
תכלת, וְאַחַר פֶּן - אַחֲרֵי הַצְּוִי שֶׁל הַתְּכֵלֶת,
הוֹסִיף הַפְּסוּק וְכַתֵּב 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם'
וְכו', דְּשָׁמַע מִיָּנָה שְׁעַקֵּר הַטַּעַם שֶׁל הַמִּצְוָה
שֶׁל הַטְּלִית חוֹט הַתְּכֵלֶת, הַיָּה הַזְּכוּרָה שֶׁל
מִצְוֹתָיו שֶׁל הַקַּב"ה, וּמִמִּילָא אָנוּ לְמַדִּים
מִכֵּךְ, שְׁבִשְׂיָהִיהָ טְלִית פְּלָה עֲשׂוּיָה מִחוּטִים
הַצְּבוּעִים בְּתְּכֵלֶת, תְּהִיָּה גַם הַזְּכוּרָה שֶׁל
הַמִּצְוֹת יוֹתֵר גְּדוּלָּה, וְאִדְרַבָּה יָקִיִּים בְּכֵךְ
מִצְוָה יוֹתֵר מוֹבַחֲרָת.

דַּאי לָאוּ הָכֵי - שֵׁאֵם לֹא כֵן, אֲלֵא עֵיקֵר
הַטַּעַם שֶׁל מִצְוַת חוטי הציצית הלבנים היא
הזכירה, אַבְּל אֵינן זֶה הַטַּעַם שֶׁל מִצְוַת
הַתְּכֵלֶת, אֲלֵא הַיָּה גְזִירַת הַכְּתוּב, לֹא הָיָה לוֹ
לְכַתֵּב 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם' וְכו' אַחַר
'הַפָּנֶה פְּתִיל תְּכֵלֶת', אֲלֵא מִיֵּד אַחֲרֵי הַצְּוִי

ציונים ומקורות

אותה, כיון שאין בה שום שינוי מהרגילות, להביא
את האדם לידי זכרון [והזכרון הוא על ידי מספר
החוטים, וכמובא לעיל בסמוך מהמדרשים]. ודווקא
כשכולה תכלת, שהוא שינוי מהרגילות, סבר קרח,
שיביא את האדם לידי זכירה. ועוד, שסגולת צבע
התכלת מיוחדת לזכרון, שהתכלת דומה לים, וים
דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד (מנחות מג, ב).
וזכירת כסא הכבוד, מביאה את האדם ליראת שמים
ולזכירת המצוות. ולכן סבר קרח, שמכל שכן שטלית
שכולה תכלת, מביאה את האדם לידי זכירה.
כד. פירוש, שאם לא היה ראייה מהפסוקים, שהטעם
של מצות התכלת היא הזכירה, לא היה קרח דורש,
שטלית שכולה תכלת פטורה, לפי שהיה מודה, שכן
היא גזירת הכתוב שצריך בדוקא ציצית בצבע תכלת
שְׁתֻּלִי בְּכַנְפֵי הַבְּגָד. אַבְּל מִכִּיּוֹן שְׁנַתְּפָרֵשׁ בְּתוֹרָה,
שְׁטַעַם הַמִּצְוָה הַיָּה הַזְּכוּרָה, סָבַר שֵׁישׁ לְדִרוֹשׁ בְּקַל

שלח פיסקא קטו) וּלְעַ"ע ל"מ גירסא כזו בספרי].
כב. כלומר, שהיה צריך לכתוב וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל
כַּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדַרְתֶּם [שזה הצווי על חוטי הלבן].
וְהָיָה לָכֵם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֵת כָּל מִצְוֹת
ה' וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְגו', וְנִתְּנָה עַל צִיצֵת הַפָּנֶה פְּתִיל
תְּכֵלֶת. כג. שכיון שחוטי הלבן מועילים
לזכירה, אף שאין עליהם צבע הגורם שיהיו ניכרים
מהטלית שהוא לבן, אם כן, אף שגם התכלת מועיל
לזכירה כמו הלבן, מכל מקום לא הוצרך לכתוב את
הזכירה אחר הציווי להטיל חוט תכלת, היות שהלבן
נמצא בטלית לעולם, נמצא שהזכירה הבאה מהתכלת
אינה מוסיפה כלום. וממה שכתבה התורה את
הזכירה אחר ציווי התכלת, מוכרח הוא שבתכלת יש
זכירה יותר מן הלבן. כד. ומתוך דברי רבינו
יתבאר היטב דברי המדרש, שמשלית שכולה לבן לא
היה קרח לדרון קל וחומר ממה שכמה חוטין פוטרם

לְחַלֵּק עַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵם כֵּן, לְמַה חֵלֵק עַל שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת אֵלוּ בְּלִבְךָ, הִיָּה לוֹ לְחַלֵּק עַל כָּל הַתּוֹרָה. אֲלֵא לְפִי שְׁשֵׁתִי מִצְוֹת אֵלוּ אֵינָם לְכַאוּרָה מִצְוֹת גְּמוּרוֹת, אֲלֵא לְטוֹבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׁיִזְכְּרוּ הַמִּצְוֹת, וּכְדִי שְׁיִהְיוּ נִשְׁמְרִים. מִשׁוֹם הַכִּי, מִצָּא מְקוֹם לִזְמֵר שְׂאֵם תִּהְיֶה הַשְּׁמִירָה וְהַזְכִּירָה יוֹתֵר גְּדוּלָּה,

לְהוֹדִיעֵנוּ שְׁלִפְחוֹת צְרִיף שְׁיִכְתֹּב שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת, אֲמָנָם אִם יוֹסִיף לְכַתֵּב עוֹד יוֹתֵר, הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ, וְתָבֵא לוֹ שְׁמִירָה יוֹתֵר מְעָלָה. וְהוּא לְהַפְּךָ מִמָּה שְׁהִבִּין מוֹשֶׁה, שְׁבַטְלִית בְּעֵינָיִן דְּוָקָא חוּט אַחַר, וּבְמִזְוֹהָ דְּוָקָא אוֹתָן שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת.

וְהַשְּׁתָּא אֲתֵי שְׁפִיר, שְׁלֵא מְלֵאוּ לְבוֹ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

ולא יותר, ואינו מועיל לפטרו מה שהבית כולו מלא בספרים.^{כו}

קרח סבר שמושה אינו מבין את טעמי המצוות הללו

וְהַשְּׁתָּא אֲתֵי שְׁפִיר, שְׁלֵא מְלֵאוּ לְבוֹ שֶׁל קֶרַח לְחַלֵּק עַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,^{כז} ולומר שהוא לא ציוה כלל על קיום המצוות, ולכפור בעיקר, שְׂאֵם כֵּן, לְמַה חֵלֵּק רַק עַל שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת אֵלוּ - שֶׁל תְּכַלֵּת וְשֶׁל מִזְוֹהָ, בְּלִבְךָ, הִיָּה לוֹ לְחַלֵּק עַל כָּל הַתּוֹרָה. אֲלֵא, לְפִי שְׁשֵׁתִי מִצְוֹת אֵלוּ, אֵינָם לְכַאוּרָה מִצְוֹת גְּמוּרוֹת - כִּשְׂאֵר מִצְוֹת שֶׁנִּצְטוּנוּ בְּהֵן לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן הַקְּבִ"ה, אֲלֵא נִיתְנוּ לְטוֹבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שִׁמְצוֹת תְּכַלֵּת נִיתְנָה, כְּדִי שְׁיִזְכְּרוּ הַמִּצְוֹת, וּמִצְוֹת מִזְוֹהָ נִיתְנָה, כְּדִי שְׁיִהְיוּ נִשְׁמְרִים מִהַמְזִיקִין. מִשׁוֹם הַכִּי, מִצָּא קֶרַח מְקוֹם לִזְמֵר - לְפִי הַסְּבָרָא, שְׂאֵם תִּהְיֶה הַשְּׁמִירָה עַל הַבֵּית, וְהַזְכִּירָה בְּטִלְיָת, יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִהַשְּׁמִירָה שֶׁהִיתָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת

להגין עלינו מהמיתה והמזיקין, ולכן נצטונו בה^{כו}, אֲלֵא וְדָאֵי שְׂבָא הַפְּסוּק לְהוֹדִיעֵנוּ כִּכֵּן שֶׁזֶהוּ טַעַם הַמִּצְוָה, וְשְׁלֵכֵל הַפְּחוֹת צְרִיף שְׁיִכְתֹּב שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת בְּמִזְוֹהָ, וּלְקַבּוֹעַ אוֹתָהּ בַּפֶּתַח בֵּיתוֹ, כְּדִי שִׁיזְכּוּ הוּא וּבְנָיו, לְשִׁמְרָה וּלְאִרִיכוֹת יָמִים. אֲמָנָם אִם יוֹסִיף לְכַתֵּב בְּמִזְוֹהָ עוֹד יוֹתֵר פְּרִשְׁיֹת, אוֹ שִׁיְהִי לוֹ בֵּית מֵלֵא סְפָרִים, הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ, וְאִדְרַבָּה, עוֹד תָּבֵא לוֹ מִכֵּן, שְׁמִירָה יוֹתֵר מְעָלָה. וְלִכֵּן, אִם בֵּיתוֹ מֵלֵא בְּסָפְרִים, אֵינּוּ חַיִּיב לְקַבּוֹעַ בוֹ מִזְוֹהָ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא כִּבְר מוֹבְטָח בְּשִׁמְרָה מַחֲמַת הַסְּפָרִים שְׁבוּ.^{כח}

וְהוּא לְהַפְּךָ מִמָּה שְׁהִבִּין מוֹשֶׁה, שְׁבַטְלִית בְּעֵינָיִן דְּוָקָא חוּט אַחַר שֶׁל תְּכַלֵּת הַתְּלוּי בְּכָל כִּנֵּף שֶׁל הַבְּגָד, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וְאֵינּוּ מוֹעִיל לְפוֹטְרוֹ מִהַ שְׁהַטְלִית כּוֹלוּ עֲשׂוּי בְּצַבַּע תְּכַלֵּת, וּבְמִזְוֹהָ צְרִיף דְּוָקָא אוֹתָן שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת, הַקְּבוּעוֹת בַּפֶּתַח הַבֵּית, לֹא פָחוֹת

צִיּוּנִים וּמִקְדוּרוֹת

ורק משום שנתפרש בתורה טעם המצוה, סבר קרח שניתן לדרוש בקל וחומר שבית מלא ספרים פטור. וכעין דברי רבינו, ביאר בִּפְסֵה מֵרָאָה (ליירושלמי סנהדרין שם), עֵי"ש שֶׁמְבָאֵר הֵיטֵב אֵת עֵנִין הַקָּוֹ. כַּח. פִּירוּשׁ, לְפִי שִׁמְשָׁה יָדַע, שְׁאֵיִן לְקַבּוֹעַ אֵת פִּרְטֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁל הַמִּצְוֹת לְפִי הַטַּעַמִּים, וּכְדִלְהֲלֵן. עַל כֵּן הִבִּין, שֶׁכֵּן הִיא גִּיּוּרַת הַכְּתוּב, שְׁדוּקָא חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכַלֵּת שְׁתֵּלִי בְּכִנֵּף פּוֹטֵר אֵת הַבְּגָד, וְדוּקָא שְׁתֵּי פְּרִשְׁיֹת הַכְּתוּבוֹת בְּמִזְוֹהָ וּקְבוּעָה בַּפֶּתַח הַבֵּית, פּוֹטְרוֹת אֵת הַבֵּית. כַּט. בַּהֲעֵרָה לְעִיל נִתְבָּאֵר, שְׂאֵמָנָם בִּירוּשְׁלַיִם מְבוּאֵר, שֶׁקֶרַח חֵלֵּק גַּם עַל הַקְּבִ"ה, אֵלֵא שְׂרַבִּינוּ סוֹבֵר שֶׁמֵּהֲמַדְרַשׁ אֵינּוּ נִרְאָה כֵּן,

וחומר, שטלית שכולה תכלת פטורה. כו. שאם לא כן, היה די לפסוק לכתוב לשון שיש בה משמעות של נתינת שכר, שאם יקיימו מצות מזוזה, יזכו לשכר שירבו ימיהם, וכבשאר מקומות שבתורה שנכתב השכר על המצוה, אלא מתוך שנכתב בלשון זו, משמע שזה חלק וענין מקיום המצוה, וממילא ככל שירבה פעולות של שמירה, הרי זה יותר משובח. כז. גם כאן פירוש דברי רבינו הוא, שאם לא היה כתוב בתורה הטעם למצות מזוזה, לא היה קרח דורש שבית שמלא ספרים פטור, לפי שהיה מודה שהיא גזירת הכתוב, שהמצוה מתקיימת רק בשתי פרשיות אלו הכתובות במזוזה וקבועות בפתח הבית.

אָבִיו, וּמִמִּילָא מִשְׁמַע שֶׁהַגְּדוֹל רָאוּי הוּא
 דְּוָקָא לְהֵיוֹת נָשִׂיא, וְלֹא הֶקְטַן מִמֶּנּוּ.
אָמְנָם לְפִי הָאָמֶת, גַּם בְּהִיּוֹת כָּל
 הַפְּלִיט תְּכַלֵּת, עִם כָּל זֶה,
 צְוִי הַמְּקוֹם דְּוָקָא בְּחוּט אֶחָד, וְלֹא בְּכָל
 הַבְּגָד. וּמִשּׁוֹם הֵכֵן, אֵין לְתַמְהָ אִם קִרְח

מִפִּי עֲדִיף, וְשִׁבּוּדָאֵי לֹא הֵבִין מֹשֶׁה פְּנֹת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵלוֹ הַמְּצוּוֹת, וְטָעָה
 בְּסִבְרָתוֹ.
 וּכְמוֹ כֵּן הָיָה סוֹבֵר שִׁטְעָה בְּעֵינָי מְנוּי
 הַנְּשִׂיא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אָמַר לוֹ שִׁמְנָה נְשִׂיא אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחַת

זרע שמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

וּמִמִּילָא מִשְׁמַע מֵהַצְּוִי, שֶׁהַגְּדוֹל - וְהֵינּוּ
 קִרְח, רָאוּי הוּא דְּוָקָא, לְהֵיוֹת נָשִׂיא, וְלֹא
 אֲלִיצֵפֵן הֶקְטַן מִמֶּנּוּ.²⁷

אין לדרוש את אופן קיום המצוות מחמת טעמי המצוות
אָמְנָם לְפִי הָאָמֶת, קיום מצות ציצית
 ומזוזה אינו תלוי בטעמיהן, אלא גם בהיות
 כָּל הַפְּלִיט צבועה בצבע תְּכַלֵּת, עִם כָּל זֶה,
 צְוִי הַמְּקוֹם הוּא דְּוָקָא בְּחוּט אֶחָד תְּכַלֵּת,
 התלוי בכל כנף, וְלֹא בְּכָל הַבְּגָד. וכמו כן
 במזוזה, גם כשהבית מלא ספרים, עם כל זה,
 צווי המקום הוא דוקא בשתי פרשיות
 שנכתבות על קלף ונקבעות במזוזות הבית,
 ומשה קיבל מסיני מצוות אלו ופרטיהן,
 ולכך אין לנו לדון מדעתנו את טעמם
 ולקבוע את דיניהן, ולא כפי שחשב קרח
 שהמציאם מסבירתו.²⁸

וּמִשּׁוֹם הֵכֵן, גַּם כֵּן אֵין לְתַמְהָ, אִם קִרְח,

מקיום עיקר המצוות שלהן, מִפִּי עֲדִיף -
 ובאופנים אלו אין צריך לקיים את ציווי
 התורה כפי המפורש בתורה, כיון שהמצוה
 מתקיימת באופן מעולה יותר, וְשִׁבּוּדָאֵי לֹא
 הֵבִין מֹשֶׁה פְּנֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵלוֹ
 הַמְּצוּוֹת - שעיקר עניינם לשמירה ולזכירה,
 וְטָעָה בְּסִבְרָתוֹ במה שחייב להטיל ציצית
 בטלית שכולו תכלת, ולקבוע מזוזה בבית
 מלא ספרים, שהרי כבר מתקיימת השמירה
 והזכירה בלעדיהם.²⁹

קרח סבר שהקב"ה לא ציוה בפירוש למנות את אליצפן

וּכְמוֹ כֵּן הָיָה קִרְח סוֹבֵר, שֶׁמֶשֶׁה טָעָה
 בסברתו בְּעֵינָי מְנוּי הַנְּשִׂיא³⁰, וסבר קרח,
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא צִוָּה לוֹ בְּפִירוּשׁ
 למנות את אליצפן לנשיא, אלא שְׁאָמַר לוֹ
 לְמִשָּׁה, שִׁמְנָה נְשִׂיא עַל בְּנֵי קֵהֶת, אֶחָד
 מִבְּנֵי מִשְׁפַּחַת אָבִיו - שֶׁהֵם בְּנֵי קֵהֶת,

ציונים ומקורות

של הקב"ה היתה לקרח, שהוא היותר ראוי - לדעתו.
 אלא שמשה טעה, ומינה לכך את אליצפן, שזה נגד
 הסברא הישרה. ²⁷ ועוד יש להוסיף ולבאר
 בכונת רבינו, שהרי נפסק להלכה (ראה ב"מ קטו, א),
 שבכל המצוות אין דורשים טעמא דקרא, כלומר, אין
 לקבוע הלכות על פי דרישת טעמי המצוות. וכמו כן
 הוא לעניינינו לגבי מצוות ציצית ומזוזה, כיון
 שעיקר המצוה מפורש בפסוק, וטעמי המצוה אינם
 מפורשים ממש בפסוק, אין לנו לשנות את פרטי
 קיום המצוה בשום אופן. נולפי זה, מה שהמשכיר
 ביתו לחבירו אינו חייב לקבוע בו מזוזה, אף שהבית
 היא שלו, אלא השוכר את הבית חייב במזוזה, היינו
 משום שהוא דר בו, או שמדרבנן חייב השוכר מפני
 שמשמרתו, ואין חיובו מן התורה מפני טעם
 השמירה, ראה רש"י (ב"מ קא, ב) והגהות מהר"ץ חיות
 (שם), ותוספות (ע"ז כא, א ד"ה אף), ובפני יהושע

ומחלוקתו היתה רק עם משה. ²⁸ וכן ביאר
 ביפה מראה (על הירושלמי סנהדרין שם) בטעותו של
 קורח, בשני דרכים. ²⁹ ראה בהערה לעיל,
 שצויון לטעמים שכתבו האחרונים, בטעם שמינה
 משה את אליצפן ולא את קורח. ³⁰ פירוש,
 קרח הוכיח, ממה - שלדעתו - משה טעה בסברתו,
 וחייב בגדים בציצית, ובתים במזוזה, גם באופנים
 שלפי הטעמים שנאמרו בהם, הסברא נותנת לפוטרם
 מצוות אלה, והוכיח מכן שמשה טעה בסברא.
 ולכן סבר, שכמו כן טעה במינוי של אליצפן, ולא
 היה לו סברא נכונה מי ממשפחת אביו לבחור
 לנשיאות. והיינו שסבר קרח, שבדאי הקב"ה לא
 ציוה בפירוש למנות את אליצפן לנשיא, שהרי זה
 נגד הסברא, שהרי - לפי סברתו - קרח עצמו היה
 ראוי יותר לזה. אלא ודאי, שהקב"ה ציוה למשה
 שתם למנות אחד מבני משפחת אביו לנשיא, וכוונתו

שְׁהִיָּה יוֹתֵר גְּדוֹל מֵאַלְיָצֶפֶן בְּחֻמָּהּ וּבְמִנְיֹן - בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁלֹּא רָצָה בְּמַלְיַת פְּלָה וּבְמִנְיֹן, עִם כָּל זֶה, לֹא רָצָה בּוֹ הַקְדוּשׁ תְּכַלֵּת.

זֶרַע שְׂמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

כְּמוֹ שֶׁלֹּא רָצָה הַקַּב"ה בְּמַלְיַת שְׂפָלָה תְּכַלֵּת שֶׁתִּפְטוֹר אֶת עֲצָמָה, בְּלִי שִׁיחִיהָ תְּלוּי בְּכַנְפָּה חוּט שֶׁל תְּכַלֵּת, מִחֲמַת הַטַּעֲמִים הַיְדוּעִים רַק לֹו יִתְבַּרֵּךְ לְבַדּוֹ, וְכִמוֹ שֶׁלֹּא רָצָה הַקַּב"ה שֶׁבֵּית הַמֶּלֶךְ בַּסְּפָרִים יִפְטַר מִמִּצְוֹת מְזוּזָה¹⁷.

שְׁהִיָּה יוֹתֵר גְּדוֹל מֵאַלְיָצֶפֶן בְּחֻמָּהּ וּבְמִנְיֹן - בְּשָׁנִים, עִם כָּל זֶה, לֹא רָצָה בּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁיחִיהָ נִשְׂיָא עַל בְּנֵי קַהֲת, אֲלֵא רַק אֲלִיצָפֶן, לְפִי שֶׁגַם בְּמִינוּי זֶה, יֵשׁ לְהַקַּב"ה טַעֲמִים כְּמוֹסִים שֶׁלֹּא נֹודְעוּ לְנוּ¹⁷,

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

מֵאוֹתוֹ עֲנִין שְׁחֶלֶק עַל מִינוּי אֲלִיצָפֶן, כִּי לֹא נֶחֱלַק עַל כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁמִּסֵּר מִשֶּׁה מֵאֵת הַשֵּׁי"ת, אֲלֵא עֵיִקֵּר מִחֲלוּקָתוֹ הִיָּה דוּקָא בְּמִצְוֹת אֵלוֹ, שְׁכַפִּי שֶׁהוֹכִיחַ בְּטַעֲנָה נִיִּצְחַת לְכַאוּרָה, שֶׁמִּשֶּׁה טוֹעָה בְּסִבְרָתוֹ כִּמָּה שֶׁאִמַּר בְּמִצְוֹת צִיּוֹנִית לְעֲנִין טְלִית שְׁכוּלָה תְּכַלֵּת, וּבְמִצְוֹת מְזוּזָה לְעֲנִין בֵּית מֶלֶךְ סְפָרִים, כִּךְ טַעָה גַם בְּסִבְרָתוֹ כְּעַת שֶׁהוֹצִירָךְ לְבַחֲוֹר נִשְׂיָא מִמִּשְׁפַּחַת אֲבִיו, וְלֹא בַחַר כְּפִי שֶׁהִיָּה רֵאוּי לְבַחֲוֹר מִסְּבָרָה הַמוֹכְרַחַת יוֹתֵר, אֶת קוֹרַח, שֶׁהוּא הַגְּדוֹל.

וּבִשְׁפַת אֲמַת (פְּסַחִים ד, א בְּדַבְרֵי רִש"י שם). וְרֵאָה אֲבִנֵי אֱלֹהִים (פְּרִשְׁת חוֹקֵת ד"ה וְבוּזָה י"ל), שְׁבִיאָר טַעֲמוֹ שֶׁל קוֹרַח, שְׁבֵא לְדִרוּשׁ טַעֲמָא דְקֵרָא. אָד. פִּירוּשׁ, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁסִּבְרָ קֶרֶח, שְׁבוּדָאֵי לֹא צִוְיָה הַקַּב"ה בְּעֲצָמוֹ עַל מִינוּיֹו שֶׁל אֲלִיצָפֶן, לְפִי שֶׁזֶה נֶגֶד הַשְׁכָּל הָאֲנוּשִׁי. שֶׁאִינוֹ כֵּן, אֲלֵא הַקַּב"ה בְּעֲצָמוֹ צִוְיָה עַל מִינוּי זֶה, מִחֲמַת הַטַּעֲמִים הַכְּמוּסִים שֶׁיֵּשׁ עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. אָה. תְּמַצִּית הַדְּרוּשׁ: מָה שֶׁאִמְרוּ בְּמִדְרָשׁ, שֶׁקֶרַח חֶלֶק עַל הַצִּיּוֹנִית וְעַל הַמְזוּזָה, הֵיִינוּ

אָטמאָק שבת קוב"ש

הופיע הספר
זרע שמשון המבואר

על שיר השירים

02-80-80-500 • 347-496-5657

להשיג בחנויות הספרים

דבר בעתו מה טוב

בחודשי הקיץ מוסיפים לימוד
בספר הנפלא והמסוגל

'תולדות שמשון'

על פרקי אבות

ספרו הראשון של רבינו

להשיג בחנויות הספרים
לפרטים:

02-80-80-500 ארץ ישראל

347-496-5657 ארה"ב